

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
доктор сільськогосподарських наук,
професор**

**Оксана ТОНХА
2026 р.**

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Кухар Ольги Віталіївни

на тему: **«Правове регулювання управління відходами**

сільського господарства в Україні»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності **081 «Право»**

галузі знань **08 «Право»**

Витяг з протоколу №2 фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України від «17» квітня 2026 року.

Присутні члени фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: В. В. Ладиченко, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, доктор юридичних наук, професор, гарант освітньо-наукової програми, головуючий на засіданні фахового семінару; В. М. Єрмоленко, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України; О. В. Гафурова, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор, науковий керівник; І. М. Єрмоленко, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент; Т. М. Кондратюк, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, кандидат юридичних наук, доцент; І. В. Лучко, старший викладач кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор філософії зі спеціальності «Право»; Л. В. Міхневич, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор; Т. С. Новак, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, кандидат юридичних наук, доцент.

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: О. В. Кухар, здобувачка ступеня доктора філософії.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації **Кухар Ольги Віталіївни** на тему: **«Правове регулювання управління відходами сільського господарства в Україні»,** поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Тему дисертації затверджено (протокол № 5 від 01 грудня 2017 року) та уточнено (протокол № 7 від «19» березня 2026 року) вченою радою юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Дисертацію виконано кафедрі аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор **Гафурова Олена Вікторівна**, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Слухали: доповідь здобувачки О. В. Кухар про основні положення дисертації. Здобувачка представила основні результати дослідження, розкрила зміст, мету та науково-практичну цінність дисертації. Обґрунтовано актуальність теми, що підтверджується стрімким оновленням вітчизняного законодавства, поглибленням екологічних викликів та реформуванням аграрного сектору, адаптацією національного законодавства до права Європейського Союзу. Мета дисертації полягає у визначенні особливостей правового регулювання управління відходами сільського господарства, формулюванні науково обґрунтованих висновків і розробленні пропозицій щодо удосконалення законодавства, яким регулюються відносини у вказаній сфері.

У науковій новизні підкреслено, що дисертація є першою у юридичній науці України комплексною працею, в якій досліджується правове регулювання управління відходами сільського господарства після прийняття Закону України від 20 червня 2022 року «Про управління відходами». Вперше доведено, що субінститут управління відходами сільського господарства входить до складу правового інституту охорони довкілля у сільському господарстві і має комплексний характер, адже в його основі лежать норми аграрного та екологічного права.

Методологічну основу дослідження становлять поєднання філософського (діалектичного), загальнонаукових (логіко-семантичного, методу аналізу та синтезу) і спеціально-наукових (історико-правового, формально-юридичного та порівняльно-правового) методів, комплексне використання яких дозволило здійснити аналіз правового регулювання управління відходами сільського господарства та дійти науково обґрунтованих висновків. Так, використання діалектичного методу дозволило прослідити тенденції розвитку правовідносин в зазначеній сфері у взаємозв'язку з іншими соціально-економічними і правовими чинниками розвитку суспільства. Логіко-семантичний метод застосовувався у процесі формування понятійно-категорійного апарату дисертації для розкриття змісту наступних понять: «законодавство у сфері управління відходами сільського господарства», «субінститут управління відходами сільського господарства», «відходи рослинництва», «відходи тваринного походження», «відходи війни» та ін. Завдяки методу аналізу було досліджено нормативно-правові акти, судову практику, а також наукові підходи до правового регулювання управління відходами сільського господарства. Метод синтезу допоміг оцінити стан нормативно-правового регулювання відносин у зазначеній сфері та визначити напрями їх подальшого розвитку. Історико-правовий метод став основою дослідження наукової думки щодо правового регулювання управління відходами сільського господарства, а також генезису законодавчих засад у цій сфері. Порівняльно-правовий метод було використано для аналізу законодавства ЄС і України про відходи та формування на цій основі висновків щодо удосконалення останнього. Формально-юридичний метод дозволив визначити зміст правових приписів, якими регламентується процес управління відходами сільського господарства, а також встановити особливості правовідносин щодо управління різними видами таких відходів.

Основні результати роботи полягають у тому, що було доведено, що субінститут управління відходами сільського господарства входить до складу правового інституту охорони довкілля у сільському господарстві і має комплексний характер, адже в його основі лежать норми аграрного та екологічного права. Перші – регулюють особливості поводження з різними видами відходів сільського господарства. Другі – встановлюють загальні вимоги щодо управління відходами. В залежності від виконуваних функцій, до суб'єктів у сфері управління відходами сільського господарства пропонується віднести: 1) виробників сільськогосподарської продукції, а також підприємства переробної галузі, включаючи зернові склади, бойні тощо. Для них управління відходами є додатковим (супутнім) видом

діяльності; 2) спеціалізовані суб'єкти господарювання, для яких управління відходами є основним видом діяльності, що обумовлює особливості у їхньому правовому становищі (наприклад, ветеринарно-санітарні заводи); 3) центральні органи виконавчої влади, що беруть участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами, а також здійснюють державний нагляд (контроль) у цій сфері; 4) місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Запропоновано прийняття комплексної Державної програми підтримки операторів ринку у сфері управління відходами тваринного походження, яка базуватиметься на механізмах публічно-приватного партнерства, запровадженні фінансових та інституційних стимулів для модернізації виробничих потужностей, створення нових біотехнологічних центрів та впровадження ферментаційних, біогазових і компостувальних установок.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що основні положення і результати дослідження можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальших наукових розвідок у сфері аграрного та екологічного права в контексті забезпечення екологічної та продовольчої безпеки у воєнний та післявоєнний періоди; нормотворчій діяльності – при вдосконаленні законодавства, зокрема розробленні змін і доповнень до нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері запобігання утворенню та управління відходами сільського господарства; правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності реалізації законодавства, яким регулюються відносини у сфері запобігання утворенню та управління відходами сільського господарства; навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Аграрне право», «Екологічне право», «Правові основи сталого розвитку сільських територій», а також при підготовці навчальної та навчально-методичної літератури із цих дисциплін.

Здобувачеві було поставлено 11 запитань, на які вона надала обґрунтовані відповіді та пояснення.

Виступили:

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор О. В. Гафурова відзначила актуальність і затребуваність теми дисертаційного дослідження в контексті того, що дисертація є першою у юридичній науці України комплексною працею, в якій досліджується правове регулювання управління відходами сільського господарства після прийняття Закону України від 20 червня 2022 року «Про управління відходами». Зокрема зазначила, що здобувачкою комплексно проаналізовано розвиток правової доктрини у сфері управління відходами сільського господарства в Україні; визначено, що становлення наукової думки у вказаній сфері пройшло кілька послідовних стадій; охарактеризовано основні етапи становлення та розвитку законодавства України про управління відходами сільського господарства; обґрунтовано необхідність виділення субінституту управління відходами сільського господарства, який входить до складу правового інституту охорони довкілля у сільському господарстві; проаналізовано правове забезпечення управління окремими видами відходів у сільському господарстві; запропоновано удосконалене визначення відходів рослинництва та окремо відходів тваринного походження; окрему увагу приділено визначенню особливостей правового регулювання управління агрохімічними відходами; внесено ряд пропозицій щодо удосконалення законодавства України у сфері управління відходами сільського господарства тощо.

Науковий керівник зазначила, що О. В. Кухар у роботі над виконанням дослідження проявила глибокі теоретичні знання у сфері управління відходами сільського господарства. Гафурова О. В. підкреслила, що наукове дослідження має чітко виражену наукову новизну, яка полягає у визначенні особливостей правового регулювання управління відходами сільського господарства, формулюванні науково обґрунтованих висновків і розробленні пропозицій щодо удосконалення законодавства, яким регулюються відносини у вказаній сфері.

Окремо відзначено практичну цінність результатів, запропоновано прийняття комплексної Державної програми підтримки операторів ринку у сфері управління відходами тваринного походження, яка базуватиметься на механізмах публічно-приватного партнерства, запровадженні фінансових та інституційних стимулів для модернізації виробничих

потужностей, створення нових біотехнологічних центрів та впровадження ферментаційних, біогазових і компостувальних установок. Напрацьовано пропозиції для внесення змін до законодавства України: Законів України «Про управління відходами», «Про пестициди та агрохімікати» та ін.

Науковий керівник також зазначила, що здобувачка повною мірою виконала освітньо-наукову програму «Право», успішно опанувала навчальні дисципліни, продемонструвала високий рівень аналітичного мислення, самостійності, відповідальності та працелюбності під час виконання наукової роботи. У процесі підготовки дисертації здобувачка проявила ініціативність, здатність до міждисциплінарного наукового пошуку, уміння формулювати складні наукові завдання, аргументовано обґрунтовувати отримані результати та ефективно презентувати їх на наукових семінарах і конференціях. Отримані результати дисертаційного дослідження, включно з теоретичними положеннями, практичними рекомендаціями та висновками, отримано авторкою самостійно.

Експертки:

Новак Т. С., кандидат юридичних наук, доцент, відзначила високий науково-технічний рівень дисертації, її системність, логічність викладу та цілісність проведеного дослідження. Було підкреслено, що проблема управління відходами у сільському господарстві не є новою, однак її значущість зростає в умовах інтенсифікації виробництва та посилення антропогенного навантаження на довкілля. Експертка відзначила, що важливу роль відіграє також євроінтеграційний курс України, який передбачає адаптацію законодавства до права Європейського Союзу у сфері управління відходами. З огляду на це, потребують теоретичного вивчення наявні проблеми правового регулювання управління відходами сільського господарства в Україні, напрями вирішення яких стануть підґрунтям подальшого розвитку законодавства в окресленій сфері. Тому не викликають сумніву теоретична та практична необхідність, своєчасність і актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, а також його наукова новизна.

Серед сильних сторін дослідження експертка відзначила доведену наукову новизну дослідження та застосовану методологічну базу дослідження. Експертка наголосила, що структура роботи повністю відповідає меті, цілям і завданням дослідження, є логічною та дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені авторкою. Положення, сформульовані у дисертації, є обґрунтованими та базуються на проведеному авторкою критичному аналізі значного масиву літературних джерел, положень чинного та перспективного вітчизняного та міжнародного законодавства, матеріалів судової практики. Теоретичною основою рецензованого дисертаційного дослідження стали праці відомих вітчизняних вчених у галузі аграрного, земельного, екологічного та інших галузей права.

Новак Т. С. відзначила, що дисертаційне дослідження носить пошуковий характер, є системною та науково-зрілою. Усі наукові положення, висновки та рекомендації є належним чином обґрунтовані, підкріплюються теоретичними положеннями, нормативно-правовою базою, практичними матеріалами. Вони відповідають меті та завданням роботи, що забезпечується вдалим обранням для дослідження методів.

Водночас, експертка висловила низку зауважень. Зокрема, мета роботи, визначена авторкою, є ширшою за тему дисертаційного дослідження. Тема дисертації сформульована як «Правове регулювання управління відходами сільського господарства в Україні». Натомість мета роботи передбачає визначення особливостей правового регулювання управління відходами сільського господарства загалом без вказівки на дослідження цієї сфери саме в Україні. Крім того, до положень наукової новизни авторка включає визначення кола суб'єктів у сфері управління відходами сільського господарства (рубрика «уперше»). Однак серед запропонованого переліку суб'єктів відсутні дилери та брокери (у розумінні Закону України «Про управління відходами»). Оскільки ці суб'єкти за чинним законодавством є суб'єктами господарювання у сфері управління відходами вказана позиція авторки потребує додаткового уточнення. Експертка також вказала низку побажань, що спрямовані на підвищення наукової обґрунтованості та практичної значущості дослідження.

На основі проведеного аналізу дисертації експерткою запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такій, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Кондратюк Т. М., кандидат юридичних наук, доцент, позитивно оцінила дисертацію здобувачки та підтвердив, що вона відповідає всім вимогам до досліджень на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право». У експертному висновку відзначено високий рівень наукової обґрунтованості, актуальності та завершеності проведеного дослідження, достатню кількість і належну якість наукових публікацій за темою дисертації, що відображають основні результати роботи. Наголошено на теоретичній і практичній значущості отриманих результатів.

Експертка підкреслила, що дисертація містить доведені положення наукової новизни, є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним із дотриманням принципів академічної доброчесності, без ознак запозичень і порушень наукової етики. Окремо експертка відзначила практичний результат, зокрема одержані результати мають практичний та науковий інтерес і можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальших наукових розвідок у сфері аграрно-екологічних відносин; нормотворчій діяльності – при вдосконаленні законодавства, що регулює відносини у сфері запобігання утворенню та управління відходами сільського господарства; правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності реалізації законодавства, яким регулюється дана сфера відносин; навчальному процесі – при викладенні навчальних дисциплін «Аграрне право», «Екологічне право», «Правові основи сталого розвитку сільських територій», а також при підготовці навчальної та навчально-методичної літератури із цих дисциплін.

Також відзначено, що робота характеризується системним підходом до предмета дослідження, що відзначається в загальному аналізі отриманих результатів. Аргументованість тверджень, наведених у роботі, ґрунтується на опрацюванні національного та міжнародного законодавства, доктринальних джерел і судової практики. Загальна кількість використаних джерел налічує більше трьохсот найменувань, що дало можливість дисертантки ґрунтовно сформулювати свою наукову позицію, зробити переконливі висновки і рекомендації, які відповідають поставленій меті і завданням та комплексно розкрити ключові питання в трьох розділах: теоретико-правові та законодавчі засади управління відходами сільського господарства в Україні; загальна характеристика відходів сільського господарства та управління ними; правове забезпечення управління окремими видами відходів сільського господарства в Україні.

Серед зауважень експерткою зазначено, що у запропонованому дисертанткою визначенні «відходи війни», під яким пропонується розуміти (будь-які матеріали, речовини чи предмети (зокрема вибухонебезпечні, хімічні, радіоактивні, біологічні, техногенні, будівельні, забруднення ґрунту тощо), утворені безпосередньо чи опосередковано внаслідок збройної агресії, бойових дій, терористичних актів, диверсій або робіт з ліквідації їх наслідків, які втратили первинну функцію та повинні бути вилучені з місця їх утворення для подальшого управління (збір, транспортування, оброблення, відновлення або видалення) із урахуванням вимог екологічної, продовольчої, радіаційної, хімічної, санітарної і військової безпеки)», вбачається не доречним у винесених дужках, де наводиться перелік матеріалів, речовин чи предметів виокремлювати «забруднення ґрунтів» оскільки, забруднення ґрунтів не відноситься до жодного з них, а фактично є наслідком потрапляння в ґрунт зазначених вибухонебезпечних, хімічних, радіоактивних, біологічних, техногенних чи будівельних матеріалів, речовин чи предметів.

На основі проведеного аналізу дисертації експерткою запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такій, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

В обговоренні результатів дисертації взяли участь: доктор юридичних наук, професор В. М. Єрмоленко; доктор юридичних наук, професор О. В. Гафурова; доктор юридичних наук, професор В. В. Ладиченко; кандидат юридичних наук, доцент Т. С. Новак; кандидат юридичних наук, доцент Т. М. Кондратюк; доктор юридичних наук, професор Л. В. Міхневич, доктор філософії зі спеціальності «Право» І. В. Лучко.

Виступаючі зазначили, що дисертація О. В. Кухар виконана на важливу тему, робота містить значну кількість нових наукових даних, має наукову новизну, актуальність, важливе теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Було підтримано пропозицію експертів про рекомендацію дисертації О. В. Кухар для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Постановили: заслухавши та обговоривши дисертацію **Кухар Ольги Віталіївни** на тему: **«Правове регулювання управління відходами сільського господарства в Україні»**, члени фахового семінару кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації. Актуальність дослідження правового регулювання управління відходами сільського господарства суттєво зростає в умовах сучасних викликів, що постали перед Україною. Запровадження воєнного стану внаслідок російської збройної агресії призвело до значних змін у функціонуванні вітчизняного аграрного сектору, що зумовлено змінами структури виробництва, порушенням логістичних ланцюгів, зростанням техногенного навантаження на довкілля та накопиченням специфічних видів відходів. Паралельно із цим загострюються глобальні екологічні проблеми, зокрема кліматичні зміни, деградація ґрунтів та зменшення біорізноманіття, що обумовлює необхідність формування нових підходів до управління відходами у сільському господарстві з урахуванням цілей сталого розвитку.

Важливим чинником актуалізації проблематики правового регулювання управління відходами сільського господарства є також євроінтеграційний курс України та адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу. Наразі у сфері управління відходами відбувається активне оновлення нормативно-правової бази, зокрема впроваджуються нові підходи до класифікації відходів, розширюються вимоги щодо їх обліку, переробки та відновлення, посилюється екологічна відповідальність суб'єктів господарювання тощо. Проте специфіка управління відходами сільського господарства в оновленому законодавстві врахована не повною мірою.

Незважаючи на значущість окреслених проблем, питання правового регулювання управління відходами сільського господарства поки що не отримали достатнього висвітлення у вітчизняній аграрно-правовій науці. Існуючі дослідження здебільшого зосереджені на загальних питаннях екологічного чи аграрного права, тоді як специфіка відходів сільського господарства, їх класифікація, особливості правового режиму та механізми управління ними залишаються фрагментарно дослідженими. В умовах стрімкого оновлення вітчизняного законодавства, поглиблення екологічних викликів та реформування аграрного сектору постає об'єктивна потреба у комплексному науковому дослідженні цієї проблематики, що зумовлює актуальність теми дисертації.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Дисертацію виконано на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України згідно плану науково-дослідної роботи кафедри в межах виконання цільових комплексних програм у розрізі бюджетних тем «Організаційно-правові засади сталого розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні» (номер державної реєстрації 0119U100830) і «Правове забезпечення агроекологічного розвитку України в воєнний та післявоєнний періоди» (номер державної реєстрації 0124U001202).

3. Особистий внесок здобувачки в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, результати якої одержано авторкою самостійно. У статті (розділі до монографії) «Nafurova O., Kukhar O. Problems of Ensuring the Protection of Bees in the Management of Plant Protection Products in Ukraine and the EU: Comparative Legal Aspects Legal Protection of Animals Legal Protection of Animals. Collective monograph. Lublin, 2020. P. 285–298» здобувачкою проаналізовано та узагальнено інформацію щодо отримання окремими країнами-членами ЄС, спеціальних (екстрених) дозволів на використання в процесі сільськогосподарської діяльності заборонених в ЄС інсектицидів, здійснено науково-правовий аналіз законодавства щодо охорони бджіл при застосуванні засобів захисту рослин.

У статті «Гафурова О. В., Кухар О. В. Правове регулювання утилізації непридатних до використання пестицидів, що накопичені за часів СРСР. Право. Людина. Довкілля. 2021. Vol. 12. № 3. С. 46–53» здобувачкою здійснено історико-правовий аналіз поводження з пестицидами за радянських часів та з допомогою наукового керівника сформульовано висновки.

4. Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів і запропонованих авторкою рішень, висновків, рекомендацій. Результати дисертаційного дослідження здобувачки є достовірними, відтворюваними та науково обґрунтованими, що забезпечено належним методичним рівнем проведеного аналізу та використанням сучасного науково-технічного інструментарію. Методологія дисертаційного дослідження побудована на поєднанні філософського (діалектичного), загальнонаукових (логіко-семантичного, методу аналізу та синтезу) і спеціально-наукових (історико-правового, формально-юридичного та порівняльно-правового) методів, комплексне використання яких дозволило здійснити аналіз правового регулювання управління відходами сільського господарства та дійти науково обґрунтованих висновків. Так, використання діалектичного методу дозволило прослідити тенденції розвитку правовідносин у зазначеній сфері у взаємозв'язку з іншими соціально-економічними і правовими чинниками розвитку суспільства. Логіко-семантичний метод застосовувався у процесі формування понятійно-категорійного апарату дисертації для розкриття змісту наступних понять: «законодавство у сфері управління відходами сільського господарства», «субінститут управління відходами сільського господарства», «відходи рослинництва», «відходи тваринного походження», «відходи війни» та ін. Завдяки методу аналізу було досліджено нормативно-правові акти, судова практика, а також наукові підходи до правового регулювання управління відходами сільського господарства. Метод синтезу допоміг оцінити стан нормативно-правового регулювання відносин у зазначеній сфері та визначити напрями їх подальшого розвитку. Історико-правовий метод став основою дослідження наукової думки щодо правового регулювання управління відходами сільського господарства, а також генезису законодавчих засад у цій сфері. Порівняльно-правовий метод було використано для аналізу законодавства ЄС і України про відходи та формування на цій основі висновків щодо удосконалення останнього. Формально-юридичний метод дозволив визначити зміст правових приписів, якими регламентується процес управління відходами сільського господарства, а також встановити особливості правовідносин щодо управління різними видами таких відходів.

5. Наукова новизна основних результатів дослідження. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першою у юридичній науці України комплексною

науковою працею, в якій досліджується правове регулювання управління відходами сільського господарства після прийняття Закону України від 20 червня 2022 року «Про управління відходами».

У дисертації сформульовано теоретичні висновки та практичні рекомендації, що виносяться на захист: *вперше*: доведено, що субінститут управління відходами сільського господарства, входить до складу правового інституту охорони довкілля у сільському господарстві і має комплексний характер, адже в його основі лежать норми аграрного та екологічного права. Перші – регулюють особливості поводження з різними видами відходів сільського господарства. Другі – встановлюють загальні вимоги щодо управління відходами. Цей субінститут знаходиться на стадії трансформації, що обумовлено рядом причин: 1) законодавство, яким регулюються відносини управління відходами сільського господарства, проходить процес адаптації до законодавства ЄС; 2) залишається застарілим механізм управління такими відходами; 3) змінюється структура і повноваження центральних органів виконавчої влади в цій сфері; в залежності від виконуваних функцій, до суб'єктів у сфері управління відходами сільського господарства пропонується віднести: 1) виробників сільськогосподарської продукції, а також підприємства переробної галузі, включаючи зернові склади, бойні тощо. Для них управління відходами є додатковим (супутнім) видом діяльності; 2) спеціалізовані суб'єкти господарювання, для яких управління відходами є основним видом діяльності, що обумовлює особливості у їхньому правовому становищі (наприклад, ветеринарно-санітарні заводи); 3) центральні органи виконавчої влади, що беруть участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами, а також здійснюють державний нагляд (контроль) у цій сфері; 4) місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. – запропоновано прийняття комплексної Державної програми підтримки операторів ринку у сфері управління відходами тваринного походження, яка базуватиметься на механізмах публічно-приватного партнерства, запровадження фінансових та інституційних стимулів для модернізації виробничих потужностей, створення нових біотехнологічних центрів та впровадження ферментаційних, біогазових і компостувальних установок.

Зазначені елементи новизни демонструють, що дисертація містить оригінальні наукові результати.

6. Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення і результати дослідження можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальших наукових розвідок у сфері аграрного та екологічного права в контексті забезпечення екологічної та продовольчої безпеки у воєнний та післявоєнний періоди; нормотворчій діяльності – при вдосконаленні законодавства, зокрема розробленні змін і доповнень до нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері запобігання утворенню та управління відходами сільського господарства; правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності реалізації законодавства, яким регулюються відносини у сфері запобігання утворенню та управління відходами сільського господарства; навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Аграрне право», «Екологічне право», «Правові основи сталого розвитку сільських територій», а також при підготовці навчальної та навчально-методичної літератури із цих дисциплін.

7. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні положення виконаного О. В. Кухар дослідження опубліковано у 14 наукових працях, з яких 4 статі у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, статті в іншому виданні, стаття у колективній монографії, 8 тез наукових доповідей.

**Статті у наукових виданнях,
включених до Переліку наукових фахових видань України**

1. Кухар О. В. Теоретико-правове визначення поняття «відходи сільського господарства». Право. Людина. Довкілля. 2021. Vol. 12. № 1. С. 75–84.

2. Гафурова О. В., **Кухар О. В.** Правове регулювання утилізації непридатних до використання пестицидів, що накопичені за часів СРСР. Право. Людина. Довкілля. 2021. Vol. 12. № 3. С. 46–53. *(Кухар О. В. здійснено історико-правовий аналіз поводження з пестицидами за радянських часів. Гафуровою О. В. підготовлено висновки до статті).*

3. Кухар О. Нормативно-правове регулювання поводження з відходами у сільському господарстві України. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2022. № 3 (21). С. 44–51.

4. Кухар О. В. Новели законодавства у сфері управління відходами сільського господарства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Вип. 88. Ч. 2. С. 218–222.

Стаття в іншому виданні

5. Кухар О. В. Утилізація непридатних пестицидів в сільському господарстві через механізм транскордонного перевезення: правові аспекти. Area Nauki. 2019. № 2 (6). С. 61–69.

Стаття у колективній монографії

6. Hafurova O., **Kukhar O.** Problems of Ensuring the Protection of Bees in the Management of Plant Protection Products in Ukraine and the EU: Comparative Legal Aspects Legal Protection of Animals Legal Protection of Animals. Collective monograph. Lublin, 2020. P. 285–298. *(Kukhar O. проаналізовано та узагальнено інформацію щодо отримання окремими країнами-членами ЄС спеціальних (екстрених) дозволів на використання в процесі сільсько-господарської діяльності заборонених в ЄС інсектицидів, здійснено науково-теоретичний аналіз законодавства щодо охорони бджіл у процесі застосування засобів захисту рослин. Hafurova O. написано вступну частину статті, проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС, визначено напрями удосконалення українського законодавства у цій сфері, проаналізовано різні види відповідальності за порушення законодавства у галузі бджільництва, сформульовано висновки).*

Тези наукових доповідей

7. Кухар О. В. Правове регулювання утилізації непридатних пестицидів: проблеми та шляхи їх вирішення. Розвиток аграрного, земельного та екологічного права на зламі тисячоліть: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 120-річчю Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ, 18–19 травня 2018 року: тези доповіді. Київ, 2018. С. 396–400.

8. Кухар О. В. Правові проблеми регулювання утилізації використаної тари з-під засобів захисту рослин. Аграрне, земельне, екологічне, трудове право та право соціального забезпечення: здобутки та перспективи розвитку в Україні: Всеукраїнська дистанційна науково-практична конференція до 10-річчя створення однойменних кафедр, м. Київ, 12 березня 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 341–344.

9. Гафурова О., **Кухар О.** До питання про правове регулювання утилізації непридатних до використання пестицидів, що накопичені за часів СРСР. Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку: Всеукраїнська науково-практична конференція до 60-річчя Закону України «Про охорону природи Української РСР», м. Київ, 9 квітня 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 48–52. *(Кухар О. В. здійснено історико-правовий аналіз поводження з пестицидами за радянських часів. Гафуровою О. В. підготовлено висновки).*

10. Кухар О. В. До питання захисту земель при використанні засобів захисту рослин. На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України: Міжнародна науково-практична конференція (онлайн/офлайн формат), м. Київ, 26 листопада 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 98–100.

11. Кухар О. В. До питання визначення поняття «відходи війни. Продовольча та екологічна безпека у воєнний і післявоєнний часи: правові виклики для України та світу: Міжнародна науково-практична онлайн/офлайн конференція, м. Київ, 16 вересня 2022 року: тези доповіді. Київ, 2022. С. 251–253.

12. Kukhar O. Legal problems of protection agricultural land from war waste. Закарпатські правові читання. Сталий розвиток та інституційна спроможність в умовах війни: національний та міжнародно-правовий аспекти: XVI Міжнародна науково-практична конференція, м. Ужгород, 26–27 квітня 2024 року: тези доповіді. Львів-Торунь, 2024. С. 466–468.

13. Кухар О. В. До питання управління відходами, що утворюються при здійсненні діяльності з ГМО. Правові аспекти агроекологічного розвитку України: Міжнародна науково-практична онлайн/офлайн конференція, присвячена 100-річчю від народження академіка В. З. Янчука, м. Київ, 23 травня 2025 року: тези доповіді. Київ, 2025. С. 216–219.

14. Кухар О. В. Щодо повноважень Держпродспоживслужби у сфері управління відходами сільського господарства. Довкілкове законодавство України та захист екологічних прав громадян в умовах євроінтеграції: Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Івано-Франківськ, 21 листопада 2025 року: тези доповіді. Івано-Франківськ, 2025. С. 253–257.

Ухвалили:

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії Кухар Ольги Віталіївни на тему: «Правове регулювання управління відходами сільського господарства в Україні» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, спрямованою на визначення особливостей правового регулювання управління відходами сільського господарства, формулюванні науково обґрунтованих висновків і розробленні пропозицій щодо удосконалення законодавства, яким регулюються відносини у вказаній сфері, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право».

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувачки Кухар Ольги Віталіївни дисертація на тему: «Правове регулювання управління відходами сільського господарства в Україні» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Рішення прийнято одногосно.

**Головуючий на засіданні фахового семінару
кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
професор**

Віктор ЛАДИЧЕНКО

Експертки:

**Доцент кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук, доцент**

Тамара НОВАК

**Доцент кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук, доцент**

Тетяна КОНДРАТЮК

**Відповідальний за атестацію здобувачів
вищої освіти ступеня доктора філософії**

Сергій БОЯРЧУК